

[Läs mer om Surrogatmödraskap](#)

”Täpp till kryphålen som surrogatföretag utnyttjar”

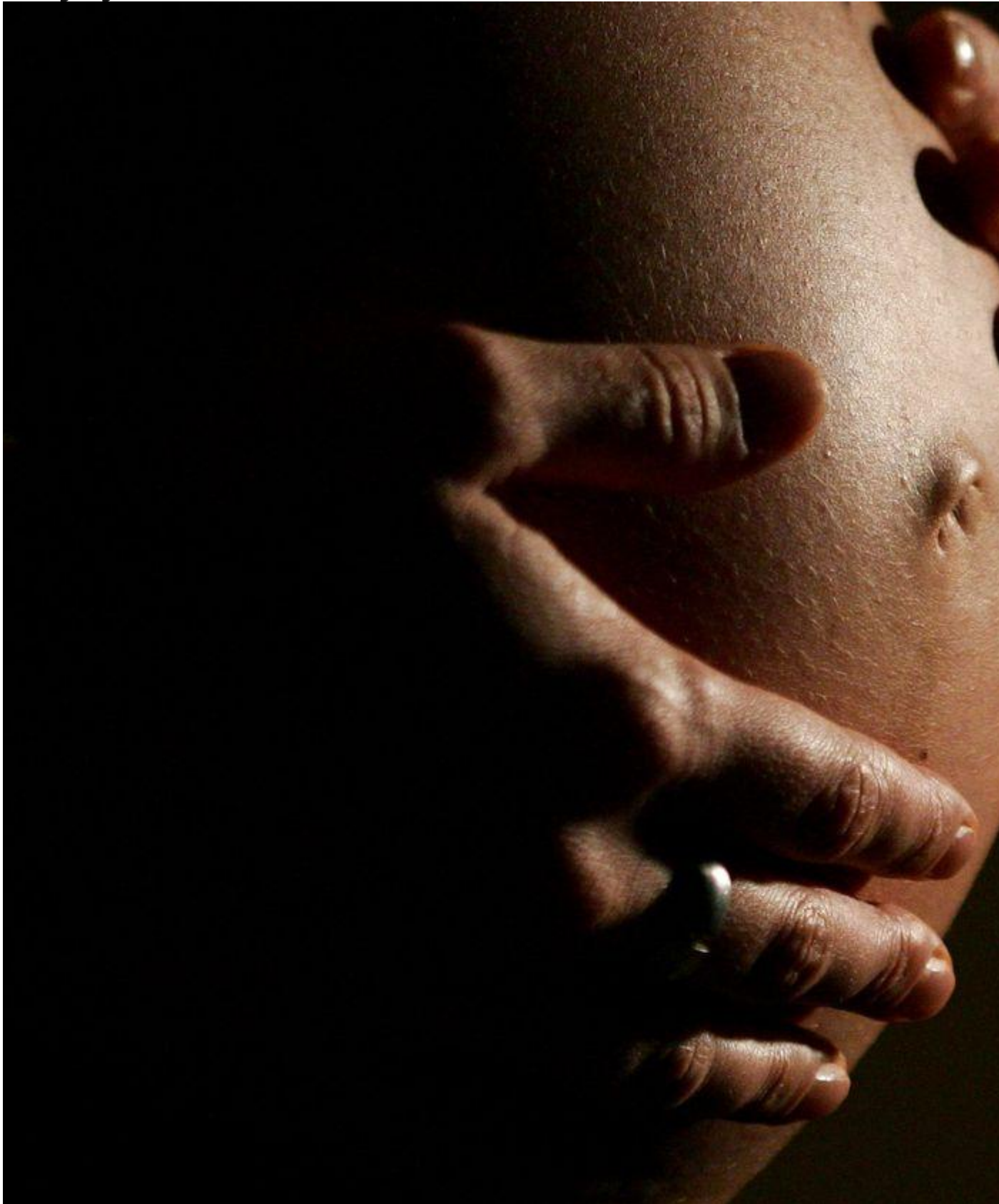

Foto: Felix Heyder/DPA/TT

Sverige står inför ett vägskäl: att skydda kvinnor från sexuell och reproduktiv handel eller slå in på en linje där kvinnor och barn blir varor på en global marknad. Det skriver företrädare för ett flertal organisationer.

Publicerad 2019-10-09

Stäng

Dela artikeln:

”Täpp till kryphålen som surrogatföretag utnyttjar”

DEBATT | SURROGATMÖDRASKAP

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

Surrogatmödraskap har seglat upp som en av vår tids stora och världsomspännande kvinnorrättsfrågor. Den handlar om vår syn på kvinnors rättigheter och samhällets ansvar att utan undantag skydda kvinnokroppen från exploatering och kommersialisering. Sverige har en lång tradition av jämställdhetsarbete och värnande av barns och kvinnors rättigheter. När tekniken nu gjort det möjligt att köpa havandeskap, förlossning och barn står Sverige inför ett vägskäl. Antingen stå fast vid det som varit en ledstjärna i svensk jämställdhetspolitik – att skydda kvinnor från sexuell och reproduktiv handel – eller slå in på en marknadsorienterad linje där kvinnor och barn blir varor på en global marknad. På lördag arrangerar företaget Tammuz ett möte i Stockholm för att marknadsföra sina tjänster, förmedling av surrogatarrangemang med kvinnor i fattiga länder. Frånvaron av lagstiftning på området har möjliggjort för den här typen av surrogatförmedlingar att verka i Sverige. I takt med att surrogatindustrin etablerat sig har behovet av ett lagstadgat förbud blivit allt mer akut. Det är i dag vanligare att barn tillkommit genom surrogatmödraskap utomlands än genom internationell adoption. Trots detta lyser åtgärderna med sin frånvaro. Regeringens senfärdighet innebär att rättsläget är osäkert, vilket tvingar myndigheterna till tillfälliga lösningar som saknar grund i lagar och förordningar.

Frågan om surrogatmödraskap utreddes under förra mandatperioden. Utredningen kom fram till att surrogatmödraskap inte i någon form bör införas i Sverige (SOU 2016:11). Utredningen föreslog att Myndigheten för familjerätt och familjekunskapsstöd ska genomföra informationsinsatser i syfte att avråda svenskar från att köpa surrogatmödraskap utomlands. Tre år har gått sedan utredningen lade fram sitt betänkande och ännu har ingen informationsinsats syns till.

Annons

Informationsinsatser är välkomna men inte tillräckliga för att stoppa en växande miljardindustri vars affärsmodell utnyttjar kvinnor i utsatta livssituationer och gör barn till en handelsvara. Sverige bör följa Frankrike, Italien och Tyskland som alla infört ett totalförbud av handeln. En tydlig lagstiftning krävs.

Att vara gravid och genomgå en förlossning är riskfyllt. Utöver alla icke livshotande åkommor såsom missfall, bristningar och inkontinens så riskerar kvinnan även havandeskapsförgiftning, utomkvedshavandeskap, graviddiabetes och blodpropp som alla kan vara livshotande eller leda till komplikationer som i sig är livshotande. De medicinska riskerna är naturligtvis större i de länder som är vanliga destinationer för svenska surrogatarrangemang såsom Ukraina, Georgien och nu senast Albanien. **Grävande reportage** i SVT och Sveriges Radio har under de senaste åren avslöjat hur kvinnor i dessa länder utnyttjas för att bära och föda barn åt betalande par i Sverige. Bland annat SVT:s ["Uppdrag granskning"](#) har visat hur de kvinnor som ställt upp som surrogatmödrar befunnit sig i en mycket utsatt ekonomisk situation. Flera har drabbats av missfall och komplikationer i samband med graviditet och förlossning och mått psykiskt dåligt under och efter processen.

Den indiska forskaren Dr Sheila Saravanan har gjort vad andra inte bemödat sig om, nämligen frågat surrogatmödrar och deras familjer om hur de påverkats ekonomiskt, psykologiskt och fysiskt av sina surrogatmödraskap. Det är en djupt gripande läsning. Hon visar att de fattiga kvinnorna, varav en del genomfört fler än ett surrogatmödraskap, fortfarande lever i yttersta misär.

I den svenska debatten om surrogatmödraskap negligeras ofta de födande kvinnornas berättelser och vi överöses av idel solskenshistorier om hur barnlösa par fått hjälp att bli föräldrar. Företrädare för industrin har gjort detta till en bärande del i sin kommunikation och pr – att surrogatmödrarna brinner för att hjälpa andra och den ekonomiska kompensationen beskrivs som en bonus vid sidan av. Precis vad beställande par i Sverige vill höra.

Vi vet att när det finns en efterfrågan och ett pris på en fungerande livmoder kommer det alltid att finnas kvinnor som under ekonomisk eller psykosocial press ställer sin kropp till förfogande. Surrogatmödraskap strider även mot FN:s barnkonvention och barnets rätt att veta såväl sitt ursprung som rätten att inte bli bortförd, såld eller handlad med oavsett syfte och form. Surrogathandeln kontrakterar bort dessa rättigheter och suddar ut spåren till ett barns ursprung.

I dag väljer svenska myndigheter att regelmässigt folkbokföra surrogatbarn när de kommer till Sverige. Att enbart inrikta sig på att lösa de uppkomna situationerna som ett faktum innebär i praktiken ett stöd för surrogatverksamheten. Om det hade funnits en lagstiftning på plats hade myndigheterna kunnat agera annorlunda. En lagstiftning mot surrogatmödraskap skulle förutom en normerande verkan som påverkar människors värderingar och beteenden täppa till de kryphål som i dag utnyttjas av internationella surrogatföretag.

Sverige har ofta gått först för att bana väg för både barns och kvinnors rättigheter och ett jämställt samhälle. Vi har lyft principen om människans värdighet och omfamnat alla kvinnors rättigheter genom vår utrikespolitik och vårt bistånd. Nu står vi inför ett vägskäl. Att inte ta ställning när barn och kvinnors reproduktiva förmågor görs till varor är att välja avgrundens väg där de mest utsatta inte skyddas, människovärdet inte värnas och köpeavtal tillåts reglera det mest grundläggande som rör mänskligt liv.

Alán Ali

ordförande MÄN

Susanne Bergenbrant Glas

ordförande Kvinnliga läkares förening

Carolina Ehrnrooth

verksamhetsledare Svalorna Indien Bangladesh

Marie-Louise Forslund Mustaniemi

ordförande Kristdemokratiska kvinnoförbundet

Berith Granath

ordförande Stockholms FN-förening

Malpuri Groth

tf verksamhetsledare Sveriges kvinnolobby

Elsy Hedlund

ordförande Internationella kvinnoförbundet, IKF

Tobias Hübinette

Nätverket feministiskt nej till surrogatmödraskap

Ewa Larsson

ordförande Gröna kvinnor

Louise Lindfors

generalsekreterare Afrikagrupperna

Margaretha Nilsson

Kvinnofronten

Carina Ohlsson

ordförande S-kvinnor

Olga Persson

generalsekreterare Unizon

Gita Rajan

ordförande World of no sexual abuse, Wonsa

Jenny Westerstrand

ordförande Riksorganisationen för tjejjourer och kvinnojourer i Sverige, Roks

Lisa Wool-Rim Sjöblom

Svenska Koreaadopterades nätverk

Gunilla Åkesson

Kvinnor i Svenska kyrkan, Kvisk